

TT-PRIMEUR MET

Baardmannetjes

door Cees Freke

Tijdens de open dag bij Cees Freke op 17 september 2005 hadden de bezoekers al vol bewondering gekeken naar de eigen kweek baardmannetjes, die in de buitenvolière rondvlogen. Voor de tentoonstelling van december 2005 had Cees een stam mannelijke baardmannetjes ingeschreven. Afgezien dat het viertal een indrukwekkend puntentotaal scoorde, 3 x 92 en 1 x 91 punten, daarmee zowel een kampioenschap bij de enkelingen als bij de stammen in de wacht slepend, was het ook de eerste keer dat er eigen kweek baardmannetjes op een tentoonstelling van De Kanarievogel ingezonden werden en ontving Cees hiervoor een TT primeur oorkonde. Na een algemeen overzichtsartikel over baardmannetjes in een van de vorige afleveringen van het clubblad kan je in deze editie kennis nemen van de ervaringen van Cees met deze Europese, insectenetende, cultuurvogel.

Herkomst

Het natuurlijk biotoop van het baardmannetje (Panurus biarmicus), bestaat uit rietlanden die we aantreffen in gebieden met moerassen en rivieren. We treffen deze vogels aan van Mantsjoerije tot Centraal-Azië en van het Nabije Oosten tot Europa (Nederland, Frankrijk, Engeland, Noord Duitsland, Italië en Spanje)

De zang van het baardmannetje is erg karakteristiek, tingelend en levendig 'ptsing/ptsjoew'.

De lente van de baardmannetjes bedraagt ca. 16 à 17 cm. Het uiterlijk van deze vogels is als volgt:

Man: De rug, staart, stuit, kop zijn oranjebruin; de keel is wit; de vleugels zijn voorzien van een zwarte rand; de borst en buik zijn bleekgeeloranje; de staart is voorzien van zwarte onderstaartdekveren; de snavel is geel met een zwarte baardstreep en de poten zijn zwart.

Pop: Bij het popje zien we in afwijking met de man de volgende bijzonderheden: geen zwarte baardstreep en geen zwarte onderstaartdekveren.

Foto. 1-3 december 2005. 57^e (Rayon) TT. Een baardmannetje (man) van Cees Freke in een TT kooi. (Foto Jaap Plokker)

Jonge vogels zijn ten opzichte van de pop te herkennen aan de zwarte teugel, middenrug en zijstaart.

In de wintermaanden zien we de baardmannetjes in grote groepen in de nabijheid van rietvelden op zoek naar voedsel in de vorm van rietzaden.

Meer dan een kwart van de NW Europese populatie broedt in Nederland in de kwetsbare leefgebieden van Friesland, Noordwest Overijssel en de Noordoostpolder. In Zuidelijk Flevoland werd de populatie in 1977 geschat op 7.000 broedparen.¹

Foto. 17 september 2005 Open (vogel)huis bij Cees Freke. Tuin en vogelverblijf met o.m. de buitenvolières. (foto Jaap Plokker)

Aanschaf

In 2005 heb ik een koppeltje baardmannetjes gekocht bij Jan Willem Tiesink in Emmen. Deze, je mag gerust zeggen, specialist in het kweken van Europese insectenetters woont op een schitterende locatie tegen de bossen aan de buitenkant van Emmen. Hij heeft een flink aantal vluchten die aangekleed zijn met natuurlijke, in Nederland voorkomende, fauna. Daarin houdt en kweekt hij o.m. tapuiten, pestvogels, bijeneters, hoppen, Europese nachtegalen en baardmannetjes.

Huisvesting en voeding

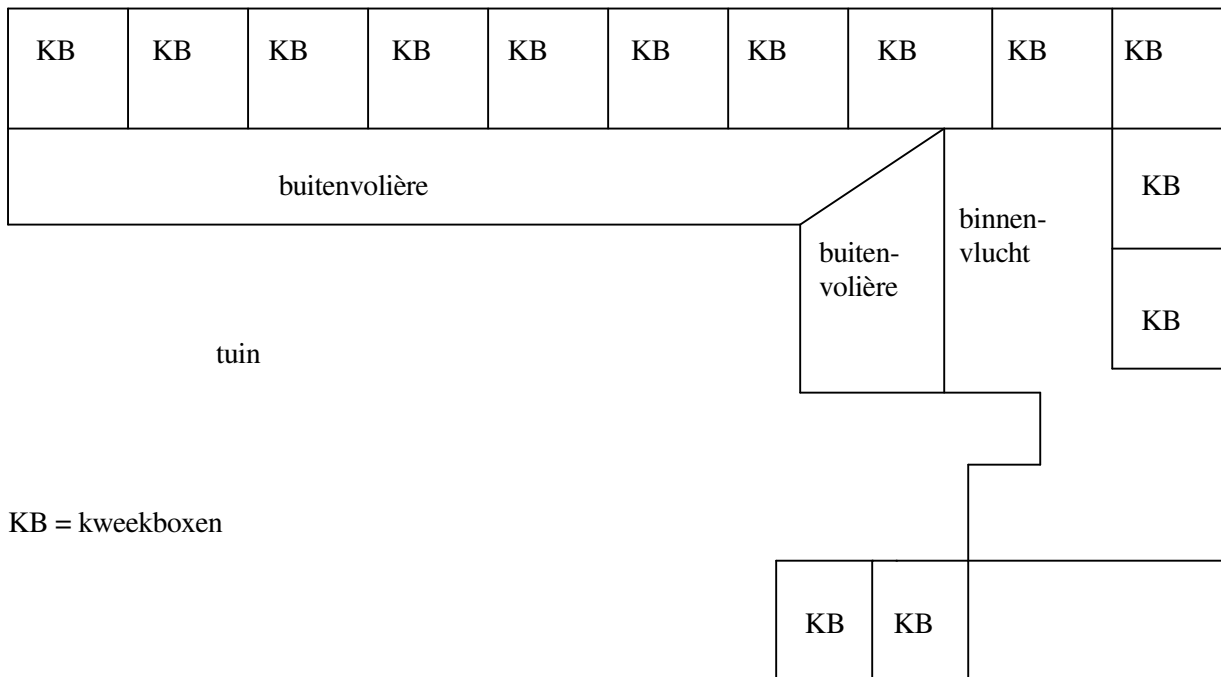
Het door mij aangeschafte koppel baardmannetjes werd gehuisvest in een volière van 3,50 x 1,50 m. Thans heb ik twee koppels: één in de volière en het andere koppel zit in een kweekvlucht van 1,50 x 1,25 m. De volière is goed begroeid, de kweekvlucht niet. Om tot broeden over te gaan is het voor baardmannen niet direct noodzakelijk ze in een dicht begroeide ruimte te huisvesten. Omdat het niet verstandig is verschillende koppels insectenetters in één volière te plaatsen hebben de baardmannen gezelschap van een stel, zaadetende, putters. Deze verdragen elkaar goed. Degenen die tijdens de open dag geweest zijn hebben gezien hoe ik mijn vogels gehuisvest heb. Voor wie het

nog niet weten staat hieronder een plattegrond van de situatie bij mij thuis.

Wat betreft de voeding moet je bij baardmannen een duidelijk onderscheid maken tussen de winter/najaar periode en de broedtijd. In de periode september tot april verstrek ik de baardmannen meelwormen, insectenpaté, vruchtenpaté en fijne zaden. Vanaf april stop ik met het verstrekken van meelwormen en krijgen ze ingevroren pinkys en buffalowormpjes. Daarnaast blijf ik de insecten- en vruchtenpaté geven. Voordat ik dagelijks de meelwormen aanbied heb ik ze eerst vermengd met Avia-Bootz. Dit gaat als volgt: het Avia-Bootz poeder en wat slaolie roer ik tot een vloeibaar papje en de meelwormen vermeng ik met dit papje. Wanneer de vogels de meelwormen doorslikken krijgen ze ook het aan de meelworm vastgekleefde papje mee naar binnen. Ik doe dit omdat het meelwormenmenu te eenzijdig is en onvoldoende voedingswaarde heeft om de vogels in goede (kweek) conditie te houden cq. te krijgen. Avia Bootz vult dus de tekorten aan.

Verder baden de vogels graag en dus staat er in de vlucht een schaalje met water.

Plattegrond en situatieschets vogelverblijf Cees Freke

Broed

Ik ben van mening dat de je de grootste kans op broedresultaten hebt wanneer de bevolking in een volière beperkt blijft tot één of desnoods een paar koppels. Mijn voorkeur gaat uit naar elk broedkoppel apart te huisvesten. Je kan dan ook veel beter de voeding afstemmen op de behoeften van desbetreffende vogels. Om deze reden heb ik dit seizoen in de volière maar twee koppels, een stel baardmannetjes en een stel putters en in een kweekbox zit alleen een koppel baardmannen.

In het voorjaar van 2005 had ik nog maar één koppel en heb dit in een kweekbox apart gehuisvest. Ik had een heksenbezem met de steel in de grond gezet zodat ze tussen de takken een nest konden maken. Toen ik de man wat vaker achter de pop aan zag zitten was dit voor mij het teken dat, in ieder geval, de man aanstalten wilde maken tot nestelen. Toen ook de pop zover was maakten de baardmannetjes in de bezem een nest van kokosvezel en dierlijk haar. Uiteindelijk verliep het broedseizoen heel voorspoedig. Van dat ene koppel heb ik in drie rondjes maar liefst 11 jongen gekweekt. Die zijn op één na allemaal in leven gebleven. Opvallend was dat voor ieder volgend legsel de vogels in een andere bezem een nieuw nest maakten.

De baardmanpop legt iedere dag een ei, dat een vuil witte kleur heeft met zwartbruine stippen. Een legsel bestaat gewoonlijk uit 4-6, soms 7, eieren. Zowel pop als man broeden, maar de pop neemt toch wel het leeuwendeel voor haar rekening. Na 13 dagen komen de eieren uit.

Als de jongen zijn uitgekomen worden ze door man en pop grootgebracht met pinky's, buffalowormen en insecten die het wagen om de volière binnen te vliegen.

Als alles goed gaat groeien de jongen als kool. Na 5 à 6 dagen kunnen ze geringd worden met een 2,7 mm ring. Om te voorkomen dat de ouders de pas geringde jongen uit het nest gooien doe ik om het ringetje een stukje ventielslang. Na 14 dagen vliegen ze uit en 14 dagen later zijn ze zelfstandig. Vanaf dat moment wordt voornamelijk insectenmenu uitgebreid met insecten- en vruchtenpaté en de met Avia-Bootz vermengde meelwormen. Wanneer de vogels in een grote volière vliegen is het geen probleem om de jongen bij de ouders te laten. Die beginnen aan een nieuw nest en verdragen de jonge baardmannetjes. Zitten ze in een kweekbox dan is het voor de rust toch beter om de jonge vogels weg te halen en in een grote volière te laten vliegen. Als de jongen uitvliegen hebben ze een jeugdkleed. Vanaf eind augustus begint de jeugdruï en komt het volwassen verenpakje tevoorschijn. Dan kan je ook zien wat mannen en poppen zijn.

Baardmannetjes op de TT

Ik heb de baardmannetjes voor twee tentoonstellingen ingeschreven: twee mannen voor de tentoonstelling van de Speciaalclub voor Europese cultuurvogels in Rosmalen en een stam mannen voor de onderlinge tentoonstelling van De Kanarievogel. Ik heb de vogels van tevoren enige tijd opgekooïd om ze aan een TT-kooi te laten wennen. De tentoonstellingsresultaten waren bijzonder goed. In Rosmalen kreeg ik 91 en 92 punten en voor de stam in Katwijk 3 x 92 en 1 x 91 punten. De keurmeester let vooral op de dekkleur. Deze moet bij de man egaal bruin zijn en de baarden moeten naar buiten weglopen. Omdat de algehele conditie bij de beoordeling van baardmannetjes een heel belangrijke factor is mag daaraan natuurlijk niets mankeren: de

vogels moeten strak zitten en mogen geen bevederingsfouten laten zien.

Omdat de vogels zo'n speciale voeding vereisen moet je er voor zorgen dat gedurende de hele tentoonstelling ze het vertrouwde menu tot hun beschikking hebben.

Foto. 17 september 2005. Open (vogel)huis bij Cees Freke. Heksenbezems waarin de baardmannetjes hebben gebroed (Foto Jaap Plokker)

Algemene indruk en tips

Baardmannetjes zijn heel vriendelijke vogels, die heel verdraagzaam zijn en waar geen kwaad in zit.

Als je te dicht bij het nest komt laat de man duidelijk merken dat hij daar niet van gediend is. Dit is een mooi gezicht.

De 10 jongen die uiteindelijk in leven bleven waren 3 poppen en 7 mannen. Van andere kwekers heb ik gehoord dat zij dezelfde ervaring hebben, namelijk dat er gewoonlijk meer mannen worden geboren dan poppen. Je moet dus erg zuinig op je poppen zijn!

Als je deze vogels wilt gaan houden en ook broedresultaten wilt behalen is wel belangrijk om ze de juiste voeding te verstrekken. Laat je daarom hierover heel goed informeren door de kweker bij wie je de vogels hebt aangeschaft.

Slot

Het houden en fokken van insectenetende Europese cultuurvogels is voor mij een nieuwe wereld. Nu ik

met de baardmannetjes een beetje ervaring heb opgebouwd moet ik tot de conclusie komen dat ik dit niet kan vergelijken met het houden en fokken van zaad-etende Europese cultuurvogels. Juist door de ervaring met de baardmannetjes is het voor mij een nieuwe uitdaging geworden om ook andere insectenetters te gaan houden en hopelijk broedresultaten mee te behalen. Ik heb inmiddels staartmezen en zwartkop tuinfluiters aangeschaft en ik hoop hier komend jaar jongen van te zien. Ik heb met deze soorten geen enkele ervaring, maar dat had ik ook niet met de baardmannetjes en toch is het gelukt om jonge vogels op stok te krijgen. Met spanning zie ik dan ook het nieuwe broedseizoen tegemoet.

Mocht je ook interesse hebben om met insectenetende Europese cultuurvogels te beginnen dan kan je me altijd bellen: 06-24702792.

Noten

1. Pijnen, Frans en Jan de Nijs, Baardmannetjes. In: Europese Cultuurvogel, orgaan van de Speciaalclub voor Europese Cultuurvogels, jaargang 2003. Dit artikel werd ook geplaatst in het Clubblad van De Kanarievogel, editie 2005-4, pp. 4-5.

Literatuur

De naam baardmannetje wordt door vogelhouders voor twee totaal verschillende vogelsoorten gebruikt: het hierboven beschreven inheemse baardmannetje (*Panurus biarmicus*) en het in Zuidelijk Afrika levende baardmannetje, (*Sporopipes squamifrons*) een weversoort, waarmee ook in Nederland wordt gekweekt en waarvan in 1987 door Cees Freke voor de eerste maal een eigen kweek vogel op een afdelingstentoonstelling van De Kanarievogel werd ingezonden. Bij het zoeken naar literatuur op het trefwoord 'baardmannetje' moet men hiermee dus rekening houden.

In *Onze Vogels* is regelmatig gepubliceerd over het inheemse baardmannetje. Zoekend in de jaargangen 1971-2005 werden onderstaande artikelen gevonden. Degene die interesse heeft kan uiteraard desbetreffende jaargang lenen uit onze verenigingsbibliotheek.

- Jong, M. de, De baardmees en de staartmees, jaargang 1973, pp. 323-325.
- Jong, M. de, Het baardmannetje, jaargang 1980, pp. 232-233.
- Jong, M. de, Het Europees baardmannetje, jaargang 1985, p. 20.
- Stolk, Prof. Dr. A., Monogamie bij het baardmannetje en de ringmus, jaargang 1991, pp. 259-261.
- Stolk, Prof. Dr. A., Het baardmannetje, jaargang 1994, pp. 360-361.